چوارخشتەکییەکانی حەکیم عومەری خەییام

مامۆستا هەژار - ی موکریانی کردوویەتە کوردی

1

تیریژ کە بە ڕۆژ و پێل بە دەریا دریا
لەو ڕۆژەوە گوڵ پێکەنی، بولبول گریا
خوا نووسی لە چارەی ڕەشی ئێمەش بەشمان
ژینێکی هەژاری پڕ لە خۆزیا و بریا

2

گریا گولێ بۆ گوڵاو سەر ئاگر نریا
ئەم بۆن و بەرامەیەم نەبووبا بریا
نرخی هونەر و جوانی یە دەیبا گەردوون
کێ پێکەنی جارێکی، هەزار جار گریا

3

بێهوودەیە بیر و خەم، دڵت خۆش کە برا
پرسیار نەکرا، بەشت درا هەرچی درا
تۆ هێشتە نەهاتوویە جیهان ڕۆژی بەرێ
ئەو ڕۆژە دەبوو بچیتە دەر، دیاری کرا

4

بەس هەڵ بخولێ بە دەوری پیس و پاکا
تا کەنگێ بە شوێن هەموو خراپ و چاکا
گەر زەمزەمی، یان دای بنێ ئاوی ژیانی
ناچاری دەبێ ڕۆچی بە سینەی خاکا

5

مردن چییە؟ کەس تێ نەگەیی تا وێستا
تەوڕات و زەبوور، تا دەگەیە ئاوێستا
زۆر کەس لە ژیان دواوە زانایانە
بۆ باسی مەرگ گێل و نەزان ڕاوێستا

6

بیستوومە بەهەشتێ هەیە حۆری تێدا
ڕووباری شەڕابی پاکی دەڕوا پێدا
من لێرە مەی و یارێ پەیاکەم چ دەبێ؟
دەسکەوتەکە هەر یەکن بە هەر دووک ڕێدا

7

ئەو ڕۆژە خودا سانی گیانی ڕانا
دەیزانی بە کردەوەم، خودایە و زانا
هەر خۆیەتی داناوە هەڵە و سەرپێچم
سووتانی جەهەندەمی لەبەرچی دانا!؟

8

گۆیا لە جەهەندەمن ئەڤیدار و مەست
بەم واتەیە پێکەنیم و گۆستی خۆم گەست
جێی چەند کەری کوڵکنە ئەگەر وابێ بەهەشت
یان چۆڵ و بیابان و کپە وەک لەپی دەست

9

بیرت دێ عەبای پێوە بوو جێ باری لمت؟

ئەو بیری لە دەریای پڕ و پوچا نوقومت!

ڕیشت لە دواوە هاتە دەر بوو بە کلک

نینۆکی دەس و پێت خڕ و پڕ بوونە سمت

10

گێژی لە خەیاڵات و گلەی بەختی ڕەشت

ڕابوێرە هەتا بە جارێ نەبڕاوە بەشت

دەس بگرە بە بەندی سەر و پرچی جوانێک

تا هەڵنەوشێنراوە هەموو بەندی لەشت

11

لەو کۆشک و سەرایە دا کە جەم جامی گرت

ڕێوی ترەکیوە، مامز ئارامی گرت

بارام کە هەموو ژیانی خۆی گۆری دەگرت

دیتت بە چ جۆرێ گۆڕێ بارامی گرت؟!

12

ڕێم کەوتە گوڵستانەوە لای بولبولی مەست

بە چریکەیێ پێی گوتم گەلێ ڕاز و مەبەست:

تا گوڵ نەوریوە تا لەشت نەبوە بە گڵ

وەک گوڵ بە دەمێ، دەم بە بزە و پیاڵە بە دەست

13

مەیگێڕ دەوەرە بەخێری چاوی کاڵت

دڵ تینووە جەرگم ڕەشە چەشنی خاڵت

وا تۆبە بەسەر یەکا شکا وەک پرچت

بۆم تێکە مەیەک لە ڕەنگی کوڵمی ئاڵت

14

ئەی شووشە بنازم بە دڵی خاوێنت

تاوم بدەرێ بە ئاوی خەم تاوێنت

دەستم بەر ئەدەم لە ئارەزووی دوور و درێژ

مەیگێڕ لەوەلا دەستی من و داوێنت

15

هاتوومە جیهان چم بە چ کرد؟ تێ گەی: هیچ

هەر بنج و بناوانی جیهان دەرخەی: هیچ!

ڕووناکیدەرم، شەمم، کە فووم لێ کەی:هیچ

نەینۆکی دەسی جەمم، لە بەردم دی: هیچ!

16

ئەو خوایە کە گەردوون و زەوی بەرپا کرد

ئەو ڕۆژە مەکۆی دەرد و خەمی پەیدا کرد

وەک ڕژد و چنۆک هەرچی بە نرخ و جوانە

هێنای بە پەلە و گورجێ دەخاکی ڕاکرد

17

ڕۆژگارێ مرۆ تیا ژیابوو، ڕابرد

ئاوێ بوو بە جۆ دا چووە، با بوو، ڕابرد

هەرگیز مەڵێ وابوو، واچوو، خۆش نایەتەوە

گەر تاڵ و زەبوون ژیاوی، چا بوو ڕابرد

18

باش ڕێگە دەچووم یا خۆ گلابم ، ڕابرد

گەر دوورەپەرێز بووم و تەبا بووم،ڕابرد

ترسم هەیە بۆم بێتە ژمار ڕۆژی ژمار

ئەو ژینە کە بێ یار و شەرابم ڕابرد

19

لەش ناسک و لاوچاکی وەها هەن کچ و کوڕ

گوڵ دڕکە بەرانبەری بکەی، بێکەسە دوڕ

گەردوون کە بە دانستە دەیانکا وەک شێت

تێکیان هەڵ دەشێلێت و دەیان کاتەوە قوڕ

20

ئەم گۆزە وەکوو من بووە، دڵدار و هەژار

جارێکی دڵی خۆش بووە، سەدجار خەمبار

ئەو هەنگڵ و دەسگرەی لە ملیا دیوتە

دەستێ بووە زۆر خراوەتە سەر ملی یار

21

پەندێکی مناڵەکەت بدە مامەی پیر

با بازی بە خاک و گڵ نەکا، ژیری بەبیر!

بێژنگی لە دەس دەرێنە! بەس دای بێژێ

کەللەی سەری پاتشا و میر و وەزیر

22

سەرخۆش بە بە مەی، لە سەر دەراوێژە کەسەر

ئەم کورتە ژیانە ڕێی خەمانی مەخە بەر

بەس گێژ و نەزان و هێڕ بە، خۆ تۆ زێڕ نی

ژێر خاک بکرێی، دووبارە بت هێننەوە دەر

23

بەس گێژ بە لە ناو پێنج و شەش و حەوت و چوار

مەی فڕکە! دەتاوێیتەوە وەک بەفری پار

نەت زانی لە کوێوە هاتگی ڕۆژی بەرێ

ناشزانی بەرەو کوێ یە بەری پاشە هەوار

24

تا کەنگێ خەریکی پێنج و چواران مەیگێڕ

دڵخۆشی بدە بە کۆڕی یاران مەیگێڕ

ژین کورتە ئەوەی نایەنێ خەم دابگرین

بۆم تێکە بە یادی چاوخوماران مەیگێڕ

25

خۆلامەدە ، دەی! بادە کە با بێ مەیگێڕ

بەرماڵ و جبەت گرەو لە لابێ مەیگێڕ

گوێ بگرە لەمن : هەرچی مەلا و شێخ گوتیان

دە گوێی مەگرە، لات وەکوو با بێ مەیگێڕ

26

جارێکی بە مەستی عەرەبێکی پێخواس

نەیزانی لە لۆکی هەمزە ڕاساوە بە داس

مەی بۆیە حەرام کراوە، سا سەیری کەن

کورد بۆیە دەڵێ لە هەمزە چی داوە هەباس؟!

27

بۆ گۆزە کڕین دەچوومە لای گۆزە کەرێک

سەد گۆزە بەمن پێکەنی! هەر یەک لە بەرێک

ئێمەی وەکی خۆت دەبەی! سبەینێ خۆشت

وەک ئێمە دەبی بە گۆزە ، لای بێخەبەرێک

28

ڕابوێرە بە سەربەرزی بە نان و ئاوێک

سەر دامەنەوێنە بۆ هەموو ناپیاوێک

لەم ژینە کە هەر دەمێکە دێت و دەڕوا

مەردایەتی مەفرۆشە لە پێناو تاوێک

29

ئای خۆزگە ببایە جێگە بۆ سانەوەیەک

لەم ڕێگەیە دوورە سووڕ و پێچ دانەوەیەک

سەد خۆزگە لە پاش نەمان وەکوو سەوزە گیا

بکرایە لە گڵ هومێدی هەڵدانەوەیەک

30

خەو بەسییە بەیانە هەستە چاوکاڵی شەپاڵ

گفتێکی شیرین بکە مەزەی بادەی ئاڵ

کاروانی ژیان دەئاژوێ ڕوو بە نەمان

هاکا من و تۆش دەبینەوە خەون و خەیاڵ

31

ئەم ژینە کە ڕادەبرێ، چ شیرین و چ تاڵ

تووش بی بە مەرگ، چ دەربەدەر بی چ لە ماڵ

بێ خەم بژی! خۆش بە! پاشی مەرگی من و تۆش

بێ پسانەوە دێن ڕۆژ و شەو و مانگ و ساڵ

32

بۆ بیری بەهەشت و ئاگرێ کەوتی یە چاڵ

خۆشتر لە خەیاڵی شیرنە بادەی تاڵ

بەس ترس و هومێدی بێ نیشان و بەڵگە

پێشینە دەڵێن: کەس بە خەیاڵ نەبوە بە ماڵ

33

کوا مەی؟ بڕەویَ خەم و خەیاڵ و خەوەکەم

وا ڕووو بە مەرگ گلۆر دەبیَ ڕەوڕەوەکەم

ئەو خشتی لە خاکی من دەی پێژن

نێزیکە بچێتە چینی خانووی نەوەکەم

34

ئەو ڕۆژە کە مردووم و لە دنیا نابم

ئەو کاتە کە لەش تۆز و گڵی بەر با بم

خاکم بکەنە گۆزەڵە ، بۆ مەیخانە

تا مل پڕی مەی بکەن ، لەوانەم ڕابم

35

گۆزێک لە دەسم شکابوو ، ئەو گریا بۆم

خەم دات نەگریَ منیش یەکێکی وەک تۆم

زۆر جار منیش وەکو تۆ گۆزەم دەشکاند

تۆش ڕۆژێ دەبی بە گۆزە دەشکێی وەک خۆم

36

ئەم پیاڵە وتی کە هاتە سەر لێوانم

شا بووم و گەلیَ وەک تۆ لە ژێر فەرمانم

لە خواردنەوەما دەفر و پیاڵەم زێڕ بوون

وا ئێستێ پیاڵەم و بە سەرخۆشانم

37

مەیگێڕ وەرە مەی ئاڵ بدە با بینۆشم

شەشدانگی بەهەشت بە شووشەیەک دەفرۆشم

فەرمووتە: لە پاش مەرگ بەرەو کویَ دەم بەن؟

سەرخۆش کە دەڕۆم، کێوە بچم دڵخۆشم

38

ئاخ خۆزگە لە مردنا بە مەی شۆراوم

ژێر سێبەری مەیخانەیەکا نێژراوم

کیَ ڕۆژی قیامەتیَ منی دێتەوە بیر

هیچ بۆم نەگەڕیَ، لە چۆمی مەی خنکاوم

39

مەیگێڕ بگە پێم! لە بیَ مەیی ماڕووتم

تووڕم بدە کووپەوە لە دووریت سووتم

گۆڕم لە پەنا ڕەزان بکۆڵن. ڕەزەوان،

هەڵبەستیَ لە پەلک و داری مێو تابووتم

40

چاو جوان دە مەڕۆ تێری دڵم بت بینم

گوڵ چین؟ کە لە سەر ڕوومەتی تۆ گوڵچینم

داخم کە هەبیَ لە گێژەڵووکەی مەرگە

وەک پەلکە گوڵیَ هەڵدەوەرێنیَ ژینم

41

دەم بینی کە خەمبار و کز و داماوم
وا بیر مەکەوە لە مەرگ و کەس ترساوم
مردن کە لە ڕێمە ، هەر دەبێ ، ناترسم
ژاکاوی ئەوەم بە ئارەزوو نەژیاوم

42

هەر چەندی بڵێی بە بەژن و باڵا جوانم
ڕوومەت گوڵ و چاوکەژاڵ و لێو قەیتانم
وەستایێ کە وای لە خاک و گڵ داڕشتم
نیازی لەمە چی بوو؟ بۆچی کرد؟ نایزانم

43

هات و چوو بە بێهوودە منالّی و جوانیم
پیر بووم و بە بێ داخەکەم و خۆزیا نیم
شاگردی زەمانە بووم و زۆریش چەوسام
وەستام لە هەموو کار و لە هیچ وەستا نیم

44

بۆ هاتمە سەر زەوی و لە بەرچی چوونم؟
بەهرەی چ بوو بۆ خودا نەبوون و بوونم؟
هاتووم و دەچم بێ وە بزانم بۆچی ؟!
پاش مردنەکەش دوورە دەراوی ڕوونم

45

لەم بێخەبەری خۆمە کەساس و ماتم
بێهوودە دەبوورێ دەم و سات و کاتم
من ببم و نەبم جیهان وەکوو خۆی وایە
مەیگێڕ وەرە لێکی دەوە من بۆ هاتم؟

46

هاتن بە دەسی خۆم نەبوو هێنایانم
دەرچوونە دەریش چۆن و کەیە؟ نازانم
سەد خۆزگە نەهاتبام ، نەچووبام ، نەببام
لەم گێرە و کێشەدا ڕەحەت با گیانم

47

پاک هاتمە سەر زەوی و دەڕۆم ، ناپاکم
خۆشیم کە نەدی هەمیشە بۆی خەمناکم
سوێراوی چەمم کڵی دڵی نێڵ داوم
ژیانیشە بە با دا چووە تۆزی خاکم

48

خوا داوی دەناوە داوی ئەو با نادەم
دەعبایەکی گرت و ناوی لێ نا ئادەم
ڕاوی ئەوە، داوی ئەوە ، دانەش هی ئەو
دەمخاتە تەڵە و گەرکیە خۆشم لادەم

49

گیراوە قوڕم ، خرامە قالب ، خشتم

بادراوی یەکێ ترم کە خاوم، گشتم

چاتر لەوە بم کە هەم ، لەدەستم نایە

خوا ڕۆژی بەرێ بەو کلە چاوی ڕشتم

50

دەسکاری خودایە خۆم و ئاکاریشم

بۆ هەرچی دەچم لە دەستی ئەو دا ڕیشم

هیچ کارێ بە دەست خۆم نییە ، هەرچی دەیکەم

ئەو پێمی دەکا ، هێشتە گوناهباریشم

51

بە خوێندنەوە کراوە فرچک گیانم

زانستە مژیم و بۆتە ئاو و نانم

حەفتا و دوو ساڵە بیر دەکەم ، دەخوێنم

وا تازە دەزانم چ لە هیچ نازانم!!

52

زۆر کۆلکە مەلا و شێخ هەیە ڕێم پێ دەگرن

لایان هەڵەیە لە ژینی خۆشم بدوێم

خزمینە ! نەزانین چ بەڵایەکی زلە

هاتوومە جیهان دەبێ نەزانم من کێم!

53

ڕۆژ گەوریە ، چۆن بە تۆپە قوڕ وەیشێرم

زانام بە گەلێ نهێنی ، خۆ دەبوێرم

زۆر پڕ لە گەواهێراتە دەریای بیرم

دەرخستن و شاندانی بە کەس ناوێرم

54

سەرکۆنەکەران دەڵێن کە: مەستی بادەم

من گوێچکە بەوان تەوس و توانجان نادەم

سەرخۆشم و مەیخانە پەرستم بۆچی؟

هەربۆیە کە خۆ لە خۆپەرستی لادەم

55

جار جارە پەنا بە مەی دەبەم، ناچارم

خەمبارم و پێم دەڵێن کە تاوانبارم

خۆزێ وەکوو مەی درۆ و دزیش مەستی دەکرد

مەردێکم دەویست کە بیگوتایە وشیارم

56

چم داوە لە کفر و چم داوە لە دین؟ من ژیرم

مەیخانە و مەیفرۆشە تەکیە و پیرم

مارەت چییە؟ پرسیم لە جیهان، کەیفە گوتی

ڕووخۆشی؟ هەواڵی تۆم و، زوێری؟ زوێرم

57

با هەستم و چاومەست و مەیێکی جور کەم

بەس زەردی خەمان بم و بە مەی ڕووسوور کەم

ڵاویچێ بە ڕووی هۆشی بزۆزم دادەم

با تاوێ لە خەو ڕاچێ لە خۆمی دوور کەم

58

چاومەستە دەهەستە بێرە لام خونچە گوڵم

ماچم دەیە ، بم دوێنە ، مەشکێنە دڵم

لەم دەفری مەیەت کاسەیەکم بۆ تێکە

تا نەبووە بە دەفر و کاسە و گۆزە گڵم

59

مەیگێڕ وەرە لام چ دەربەسی بەدناویم؟

پاراوکە دڵم، سیس و کزی بێ ئاویم

مەڕوانە کە پیرم ، دەمێ سەرخۆشم کەی

پێم وایە شل و شەنگە نەمامی لاویم

60

ئەم جارە پەڵاسی شەرم و دین پارە دەکەم

ئەم دەردی هەژارییەم بە مەی چارە دەکەم

سێ بەردە دەنێمە مستی بیری پیرم

کیژی ڕەزی ڕووسووری ترێ مارە دەکەم

61

هێشتا لە بەهەشتا دەگەڕا بابادەم

لەو ڕۆژەوە من ئۆگری جامی بادەم

ئەو تڵتە کە پیری مەیفرۆش دەی ڕێژێ

تۆزێکی بە زێڕ و گەنجی قاڕوون نادەم

62

مەیگێڕ وەرە بەرماڵ و جبەی دەفرۆشم

ڕیشم لە گرەو دەنێم و شەی دەفرۆشم

تەزبیحی دەسم کە داوی فێڵبازانە

هەرکەس دەیەوێ بە چۆڕێ مەی دەفرۆشم

63

گیانی منە مەی کە بێ ئەوم بێ گیانم

ژانم لە دڵایە بادەیە دەرمانم

هەر ئەو دەمە ڵام خۆشە کە مەیگێڕ بێژێ:

هەر دوو فڕی دی؛ بڵێم بەسە و ناتوانم

64

مەی کووپەیەک و گۆشت و مەزە و نانی گەنم

جوانێ بەتەنێ لە چیمەنێ بێتە کنم

ماچی دەمی مەی نۆشی لە سەرخۆشی دا

وەبزانە کە مەزن و میری ئەو ناوە منم

65

مەیگێڕ بە دووچاوە مەستەکانت مەستم

تۆم لابی لە دوو جیهان بەچی دەربەستم

هاواری لە پیری دەستگیرە دەروێش

من پیرم و تۆم دەوێ کە بگری دەستم

66

مەڕوانە پەشێو و لێو بەبارم ، نە کەمم

بەرزم لە هەژاریا چیای سەربەتەمم

هەرکەس لە سەرێکەوە خودا پێداوە

من خاوەنی شەشدانگی کوڵ و دەرد و خەمم

67

مەیخانە پەرست نەبووم و تووشت کردم

بەو پیرییە بەرەو پیری ئەڤینت بردم

ڕووبینی کە لێڵاوە تکا ، تۆبە شکا

دینداری کە ڕەنگاوی ڕیا بوو ، شردم

68

کاروانە ژیان ، گەرەک بەلەز بم ، ڕاکەم

میوانی شەوی درێژی ژێر ئەم خاکەم

گیانم دەردەچوو ، وتم وچانێک ، فەرمووی:

دیواری لەشت شکستە چۆن بار ناکەم

69

دڵداری چ یارە؟ فێرە سەودای کردم

بڕوانە لە چاوی سوور و ڕەنگی زەردم

نرخی بزەیەک بارە لە سەر لێوانم

پارسەنگە دڵی گەرم و هەناسەی سەردم

70

کێ تا سبە دڵنیایە بۆ مان و نەمان

ئەی مانگە وەرە لە دڵ دەراوێژە خەمان

خۆش مانگە شەوە ، هەلی مەیە و مەی بێنە

تا تیشکی نەداوە مانگ لە گۆڕخانەکەمان

71

دڵتەنگی هەبێ، دەبێ بە مەی ژەنگی بەرین

بۆ بیری نەهات و هات چما خەم لە بەرین؟!

سۆزی کە مەرگ تەپڵی نەمانی لێ دا

ئەمن و تۆ دەگەڵ با بەدەمی هاو سەفەرین

72

لە نوێنی گڵا پەکوو... کە نوستوو زۆرن!

بەر بیر و خەیاڵ کەمن ، لەبیرچوو زۆرن!

هەرچەندی کە دەڕوانمە بیابانی نەبوون

سەد هێندی ئەوانی چوون ، نەهاتوو زۆرن

73

داخم گەلێ یار و خۆشەویستان مردوون

لەش خاکی نێوان کۆمەڵێ دار و پەردوون

چەشتمان لە مەیەک هەموو لە ناو کۆڕی ژیان

پێش ئێمە بە دوو سێ پشوو مەستی کردوون

74

گۆڕخانە نشینان کە لە بن سەرپۆشن

خۆڕایی نییە وەها کپ و خامۆشن

ئەی خوایە لە کام بادەیە دەرخواردت دان؟

بێهۆشن و بۆ هەتا هەتا سەرخۆشن

75

داخم ئەوی دێر هات و ئەوی کەوناران

هاوباوەشی مەرگن و لە دنیا تاران

کەس نایەتەوە بەرەو ژیان لێی پرسم:

لە کوێ یە بنە و باری هەواری یاران؟

76

گۆڕهەڵکەنی من لە هیچ و پووچ دڵخۆشن

خشتی گڵی کۆنە مردووان دەفرۆشن

ڕۆژیش دێ گڵی من و ئەوان بکرێ بە خشت

تا گۆڕی هەژاری تری پێ داپۆشن

77

هۆ مامی هەورگەر! بەسە هەڵکەی دامان

ئەو خەڵکە بە تۆ پێدەکەنن ، تێت ڕامان

هەر لاشی هەژارە و سەری شا و خونکارە

سوڕی دەدەی و دیکەیە دەفر و ئامان

78

پێک نایە هەتا سەر لە جیهانا گیر بوون

زۆر شێتی یە بێ بادە بژیم سیس و زەبوون

دەس بەردە لە کۆن و تازە وو ترس و هومێد

دنیا کە نەمام ، تازەیە یان کۆنە ، بە توون

79

زۆری وەکوو مەی قەزا و قەدەر چاند و دروون

بێهوودە چ داگرم خەمی بوون و نەبوون ؟

پیاڵێکی پڕم لە بادە بۆ تێکە وەخۆم

هەرچی دەبوو بێ و ببێ هەموو هاتن و چوون

80

هەڵسە بەسە پیش خواردن و مل کزکردن

مەی تێکە بخۆین لە باتی خەم بۆ مردن

ئاکاری جیهان ئەگەر وەفای تێدا با

نۆرەت نەدەهات لەوانی زوو ڕابردن

81

چ کراوە بەرێ ؟ نە تۆ هەڵی دێنی نە من

لەو بارە بە ڕاست نە تۆی کە دەخوێنی نە من

چی بۆی دەگەڕێین لە پشتی پەردێکەوەیە

گەر پەردە نەما نە تۆی کە دەنوێنی نە من

82

ئەستێرە هەمووی ئەگەر درشت و وردن

ئاوان و دەڕۆن و دێنەوە و لێک گردن

لەبڕانەوە نایە هاتوچۆی چوون و بوون

تا خوا هەیە هەردەمێنێ زان و مردن

83

ئەستێرە و مانگ و ڕۆژ لە عاسمانانن

هۆی گێچەڵ و مشت و مڕی زانایانن

چین و چ دەکەن؟ کێوە دەچن؟ چۆن هاتن؟

خۆشیان وەکوو من نەزان و سەرگەردانن

84

شادی لەمەڕایە پنجی خەم خۆمانین

هۆی زۆر و کەمی ڕەوا و ستەم خۆمانین

ڕاستی و بەزەیی و بەرز و نزم بوون ئێمەین

قاشوولکە شکاو و جامی جەم خۆمانین

85

بەهرەی چ وەدەست کەوت لە بوونمان گەردوون؟

قازانجی چ دێتە ڕێ لەوانەی مردوون؟

هیچ کەس نیە لەم گێژە دەرم خا و بێژێ

بۆ بوون و ژیان و مان و بۆ مردن و چوون؟

86

پیاوانێ بە ژیری و هونەران دڵخۆشن

تامەزرۆ بە ماست و دۆشن و نێر دۆشن

وا باشە ئەگەر دەکرێ نەزان و گێل بن

کەس گێزەر و تووریش بە هونەر نافرۆشن

87

مانگی ڕەمەزان نزیکە و پێمان ئێژن

مەی هەرچی هەیە بڕێژن و مەیچێژن

من هێندە دەخۆمەوە لە کلکەی شابان

مەست و کەلەلا بۆی دەکەوم تا جێژن

88

گەردوون لە سەری دایە خەیاڵێ بۆ مان

هەر وا دەگەڕێ بکۆڵێ چاڵێ بۆ مان

ئاڵە و شەوە بیبا چ دەکا با بیکا

مەیگێر شەوی خۆشە تێکە ئاڵێ بۆمان

89

زۆر کەس هەیە هەر دەوێژن و نایپێژن
ئەو ئێمە بە گێژ دەزانن و خۆیان گێژن
گۆیا ئەوی کووپە مەی دەکا دینی نیە
بۆ ئەو کەسی کوولەکەی دەکا چی ئێژن؟!

90

هێندێک بە خەیاڵ لە دین و ئایین ژیرن
لایەک بە گومان لە بێ گومانی گیرن
سەیری دەبێ تێ بگەن کە هیچ تێ نەگەیین
کەمتر لە سەری پیاز و پەلکی سیرن!

91

دەنگ بێژ و کچێک و گۆشەیەک پەیدا کەین
خۆشی سەر و دڵ لە ماچ و مەی داوا کەین
نە هومێدی بەزەی کەس و نە ترسی دوا ڕۆژ
با خاکێ بە با و ئاوێ بە ئاگر داکەین

92

خۆزگەم بە کەسێ نیشان و ناوێکی نەبوو
لە شوێن پڕ و پووچ خەیاڵی خاوێکی نەبوو
نەک وەک من و تۆ کوندە بەبوو ئاسایی
چاوی لە قەڵایەک بوو، کەلاوێکی نەبوو

93

گەنجت دەوێ ڕەنجی دەوێ واهات، وا چوو
کێ گوڵ دەچنێ درکی لە دەستی ڕاچوو
تا شانە نەبوو لەت لەت و جەرگی پارە
کەی دەستی بە کاکۆڵی جوانێک داچوو

94

دەروێشیەکەمان کیسەیەکی بێ بن بوو
مەیگێڕی جوان ڕێبەر و پیری من بوو
پێم وایە لە مەیخانە دەبێ وەی بینم
ئەو ژینی لە سووچی فێرگە دا لێم ون بوو

95

هۆزان و بلیمەتان و بیر ڕوون و پتەو
بۆ بوون و دەچن؟ کەس نە ئەمی زانی نە ئەو
تاریکە شەوێک گەڕان بەبێ ڕێ و ، گێژ بوون
ئەفسانەیەکیان ئەهۆنی چاویان چوە خەو

96

گەردوون کە گەڕا دژی نیازی من و تۆ
عاسمان بەمە چی، هەشت و حەوت بن یا نۆ؟
بمرم کە لەشم بەمن چی هەرچی دەیخوا
مێروولە لە گڵکۆ بێ، چ گورگی کەژ و کۆ

97

پرسی لە مراوی، ماسییەکی لابرژاو
کوا تازە بڵێی بە جۆگە دا بێتەوە ئاو ؟
پێی گوت بەمە چی ؟ کە ئێمە مردین ، دنیا
دەریا بێ ، تراویلکە بێ ، یان هەور و ساو

98

وا مانگە وەسەر کەوت لە سووچی ئاسۆ
مەی تێکە بخۆینەوە شەوێکە و ئەمشۆ
دەس باوێ ملم ، مەترسە مانگ ئاوا بێ
زۆر دێتەوە سەر بدا لە گڵکۆی من و تۆ

99

ئەو خۆڵێ کە دێت چ زۆر چ تۆزکاڵێک بوو
کێل گەردەن و کوڵمە سوور و چاوکاڵێک بوو
شەرمێ بکە تۆزی دەتەکێنی بەرگت
ئەو تۆزە گڵی ڕوومەتی لێو ئاڵێک بوو

100

هەر پنجە گوڵێکی سوور لە گوڵزارێک بوو
ئەو سوورییە خوێنی دڵی دڵدارێک بوو
هەر پەلکە وەنەوشەیەک لە هەردێ دەردێ
خاڵێکە لە سەر ڕوومەتی نازدارێ بوو

101

شەو فێنک و دەر سەوز و وەها مانگە شەوێ
با بخۆینەوە کوا هەلێکی دی هەڵدەکەوێ ؟
مانگ هەردێ ، بەهار دێتەوە ، تەنیا ئێمەین
دەمرین و دەبینە گیاو و گڵ لێر و لەوێ

102

تا هەل هەیە دڵخۆش بە، ژیان ڕادەبرێ
لەم خانوە ڕەشەی لەشە گیان دەر دەکرێ
ئەم کاسە سەرانەی کە دەبینی، سۆزی
ژێر قاچ و قولی کاسەکەران ڕادەخرێ

103

هەر شەو بوو لە مەیخانە دەهات ئاوازێ:
خۆشی لە کەسێک لە ئێمە مەی دەخوازێ
بۆ مات و کزی؟ گەلێکی وەک تۆ گەردوون
کردوونی بە تۆز و خۆڵی سەر ڕێبازێ

104

چاوجوان نە دەمی خەوە دە هەڵبێنە سەرێ
مەی تێکە لە کووپە چەند قومێکم بدەرێ
هاکا قوڕی خاکی من و تۆش هەڵشێلن
بکرێتەوە کووپە مەی لەکن گۆزەکەرێ

105

پڕژاندی هەور لە دەشت و دەر بارانی
بێ مەی بی دەمێ تامی ژیان نازانی
وا ئێمە لە سەیری سەوزەزارین داخۆ
سەوزەی گڵی ئێمە کێ بکا سەیرانی ؟!

106

تای ماشەری ژین بەبێ وچان هەڵدەکرێ
زانا ئەوەیە: دڵخۆش دەژی بێ خەم بمرێ
مەیگێڕ خەمی چیتە بۆ سبەینەی قیامەت؟
بۆم تێکە هەتا دەرفەتە ؛ شەو ڕادەبرێ

107

لاوێچێ لە مەی سەد دل و سەد دین دێنێ
هەر تاقە قومێک مەملەکەتی چین دێنێ
چی خۆشە لە سەر زەوی وەکوو مەی نابێ
تاڵێکە هەزار گیانی شیرین دێنێ

108

دڵخۆشی دەدا مەی و دڵی خەم دەبڕێ
فرمێسکی ڕەزانە ، ئەشکی خەمبار دەسڕێ
زۆر سەیرە لە لام کەسێکی مەی دەفرۆشێ
چی چاتری پێ دەکڕێ؟ مەگەر مەی بکڕێ !

109

گیا شینی بەهاران هەڕەتی خونچە وەبێ
لات وایە بەهەشت ئەگەر هەبێ وەک ئەو بێ
مەیگێڕ وەرە تا بەهەشتی دنیا ماوە
هەشتێکی لە مشتە بێنە نەک نۆ بێ، نەبێ

110

زانا لە جیهان کەسێکە خەم دانەگرێ
دڵتەڕ بژی، وشکی لە دڵا ڕانەگرێ
تا سواڵەتی ژین بە بەردی مردن دەشکێ
دەستی لە ملی شووشەو و یار هەڵنەگرێ

111

چۆن تۆبە لە مەی دەکەی هەتا مەی مابێ ؟!
ئەو ڕۆژە مەخۆرەوە کە پەیدا نابێ
نەخوازە بەهار و چیمەن و دیمەنی گوڵ
تۆبەی چی؟ هەزار تۆبە لە تۆبەی وا بێ

112

بۆ ژانی دڵان هەر مەیە دەرمانی بێ
زانا ئەوەیە تامی لە مەی زانی بێ
ئەو کۆنە پەڕۆی لێوی لە مەی پێ دەسڕن
بەرماڵی هەزار سۆفی بە قوربانی بێ

113

کاتێ لە زەوی وەنەوشە سەر دەردێنێ

سروە دەمی خونچە ماچ بکا و ڕای ژێنێ

چەند خۆشە لە گەڵ خونچە دەمێ ڕای بویَری

تۆ تۆبەشکێن و ئەو دڵت نەشکێنێ

114

ئەو جوانە کە خۆم دەڵێم بە تەنیا جارێ

باوەش بە یەکا بکەین لە دەم ڕووبارێ

چیمەن گوڵ و سەوزەپۆش و ئێمەش سەرخۆش

پێم وابێ بەهەشت وایە ، بەڵام لێ بارێ

115

بۆم بان کەنە مەیگێڕێ کە : با مەی بێنێ

پیری چلەکێش بادەیە خۆی بنوێنێ

سەر خۆشێ بناڵێنێ لە نیوەی شەو دا

سەد نوێژی ڕیابازی مڕ و مۆچ دێنێ

116

شێخێ بە ژنی خراپی گوت: بێ شەرمی

بۆ هەرچی دەست بۆ بەرێ ساز و نەرمی

پێی گوت: بەڵێ من وەکوو دیارم هەر وام

تۆش داخۆ وەکوو نیشان دەدەی دڵگەرمی؟

117

گەردوون کە بە زانیاری بکردا کاری

چۆن وا پڕ دەبوو لە هیچ و پوچ و خواری

کەی ڕاستە هەژار و لێو بە بارن زانا

بێ مێشک و کەریش لە زێڕە ناڵ و باری!

118

گەردوون وەکوو دێو بەراوەژوون ئاکاری

هاواڵی نەزانانە ، دژی زانیاری

مەیگێڕ وەرە هۆشم بەرە بەڵکوو جارێک

لێی تێکچێ بە لای ئێمە بچەرخێ باری

119

هۆشم کە دەبێ خەفەت دڵم دەردێنێ

سەرخۆش کە دەبم : هۆش لە سەرم نامێنێ

کاتێکە نە زۆر مەست و نە زۆر وشیارم

گیانم بە فیدای ئەو دەمە دنیا دێنێ

120

چاو جوانە بەیانە و کەڵەشێر دەخوێنێ

بانگێکی لە مەیگێڕ بکە با مەی بێنێ

داخۆ شنەبای بەیان، خوناوکەی باران

کەی بێنێ لە سەر گۆڕەکەمان بڕژێنێ

121

ئەو کۆشکی ملەی دەکرد دەگەڵ عاسمانێ
شاهانی دەکەوتەوە لە دەرک و بانێ
دیتم پەپوسێمانەیە لێی دەخوێنێ:
کوا بگرە وو بەردەت؟ ، بەزم و ڕەزمت کوانێ؟

122

خەم بۆچی لە سەر بوون و نەبوون دادەگری؟
دوا ڕۆژ چیە کەی دێ؟ چتە وا بۆی دەگری؟
مەی فڕکە! مەترسێ بە قەرز، نازانی
نێوانی هەناسەیەک دەژی یان دەمری؟

123

بێ خەم بە ، ژیان هەلێکە هاکا مردی
تاوێری مەرگ گلا و لە بنیا وردی
نازانی لە کوێوە ناردراوی ؛ سا بە خودا
ناشزانی مەرگ ، کە مردی بۆ کوێی بردی

124

ناچاری ئەشێ باری مەرگ هەڵبگری
ناشێ هەموو دەم لە ترسی مردن بمری
خوێن و ڕەگ و پێستێک و دوو سێ ئێسقانێک
وە بزانە نەبوون ، بۆچی یە خەم دادەگری ؟

125

وە بزانە جیهان بە ئارەزووی تۆ دەگەڕێ
ئەم چەرخ و خولەی هەمووی بە فووی تۆ دەگەڕێ
وەبزانە کە سەد ساڵێ ژیاوی ، پاشان چی؟
مەرگێکە لە سەر ڕێگە لە دووی تۆ دەگەڕێ

126

دنیا وەکوو خۆیەتی و مرۆ نامێنێ
تۆ تۆزی ئەویش هەر وەکوو سۆزی و دوێنێ
ئێمەش کە نەهاتبووین وەکوو خۆی وابوو
لێشی دەردەچین کەمایەسی ناهێنێ

127

ژیانت چیە ؟ تا چووک و شلی ، شاگردی
وەستای کە گەیشتی ، پاشی: پیری ، مردی
پوختایی وتار لە من ببیسی باشە
تۆزێکی لە خۆڵ بەرز ببووی ، با بردی

128

زانیوتە لە حەوت و چوارەوە هاتی کە بووی
گێژیت و لە بیری چوار و حەوتا ون بووی
ئاسوودە بژی هەزار کەڕەت پێتی بڵێم
نایەیتەوە گەر مردی ، ئیتر چووی هەر چووی

129

مەی تێکە وەخۆ دەرفەتە ؛ هاکا مردی

لەم ژێر گڵە بێ هەواڵ و بێ هاودەردی

وا پێتی دەڵێم شتێک لە لای کەس مەیڵێ

نابێتەوە گوڵ پەلکە گوڵێ بابردی

130

گەردوون وەکوو منداڵە لەبەر بێکاری

خستینیە دەرێ وەک مت و موور بۆ یاری

تاوێکی لە بەر دەستی ئەوا دێین و دەچین

دەخرێینەوە سندووقی نەمان یەکجاری

131

ڕابوێرە ، دڵت خۆش کە چما خەم لە بەری

دەرفەت لە دەست ئەگەر نەدەی بەختەوەری

یەک جارە کە دروایەوە هەڵ نادەیەوە

هۆشی بدەرێ ! مرۆی ، نە سەوزە و کەوەری

132

ئەم خەڵکە، لە کارگای خودا دێتە دەرێ

هەر کاری ئەویشە سیس دەبێ و هەڵدەوەرێ

ئەی خوایە! ئەگەر باش بوو لە پای چی نەت هێشت؟

گەر پووچ و چرووکە ، کێیە کردوویە بەرێ ؟

133

سەرخۆش دڵی نایە پیاڵەیەک بشکێنێ

هەر تۆزێ لەبار و ڕێک و پێک بنوێنێ

خوا ئەو هەموو لاشە ناسک و لاوچاکە

بۆچ ڕێکی دەخا و لە داخی کێی دەڕزێنێ ؟!

134

پرسیم و نواڕیم و گەڕام لێر و لەوێ

هیچ بەڵگە نەبوو تەمی گومانم بڕەوێ

ناژین بە خەیاڵی ئەو بەهارەی نایە

تا ماوە ژیان.. بادە لە دەستمان نەکەوێ

135

گەردوون بە دزی دوێنێ لە لام درکاندی

هەرچی بەسەرت دێ لە دەس ئێمەت زانی

لەم چەرخ و خولەم دا دەسەڵاتم بوایە

خۆم ئێستە ڕەها دەکرد لە سەرگەردانی

136

مەیگێڕ مەیە بەر باری خەمان ، مەی با بێ

چا نابێ جیهان بە ئێمە ، با دڵ چابێ

چت دێتە بەرێ لە ڕێی ژیان گوێی مەدەرێ

هەرگیز وەکوو ئاواتی دڵی کەس نابێ

137

چووکێک لە کەلاوەیەک لە بەر لابایێ

دەیکۆڵی بە دندووکی ، سەری پاشایێ

پێم وابوو دەڵێ : بمگرە گەر دەتوانی

بەو کەللەیە سوێند دەخۆم لە دەستت نایێ

138

دیم گۆزەکەرێک قوڕی دەشێلا دوێنێ

دەنگێکم دەبیست ، باوکە کوڕی دەدوێنێ :

ڕۆڵەم بەزەییت بە بابی خۆت دانایە ؟

مەمشێلە بە قەو بە هێمنی پێم لێ نێ !

139

مەیگێڕ وەرە مەی بێنە زەبوونی بۆچی؟

با پێ بکەنین داخ لە دەروونی بۆچی ؟

کێ پرسی بە تۆ کرد لە نەبوون و بوونا ؟

بێهوودە کزی بوون و نەبوونی، بۆچی ؟

140

هەرکەس کە دەسی بە تیکە نانێ بڕەسێ

لاکۆخی هەبێ ، شەوانە تێی دا وەحەسێ

چەند خۆشە ژیانی وا چ ئازادە بە دڵ

بۆ خۆی بێ ، نە ئاغا بێ ، نە بەردەستی کەسێ

141

ڕۆزی و تەمەنت پتر بکەی ، ناتوانی

بۆ زۆر و کەمیش پەرۆش و سەگەردانی

زۆر دەستەوەسانیت و بزۆزیشی بە دەم

ئاواتی دڵت لە مێو بکەی نازانی

142

نەیخۆی و نەپۆشی ، ئەدی بۆ چیت کۆشی ؟

سەرقاڵی ! شەو و ڕۆژ دەکڕی و دەفرۆشی

لێو تەڕکە بە مەی ، لێوی کچۆڵێک بمژە

ژێر گڵ هەر دەبی ، پەرۆشی یان دڵخۆشی

143

بڕوات کە بە دنیایە لە تەکمابە دەمێ

بڕوانە لە گۆڕسان و ڕامێنە کەمێ

مێرووولە کە کێشەوەی دەکەن لێر و لەوێ

هەر یەک لە دەمی دایە گڵی خونچە دەمێ

144

دەستم کە بڕۆیبایە خودا ئاسایی

گەردوونی ترم دەخستە ڕوو سانایی

بەدبەختی بەشی نەزان و نامەردان با

دڵخۆشیم دەدا بەرامبەری زانایی

145

مەیگێڕ وەرە! گا زەوی لە پشتە ، بەمە چی ؟

بادەم بدەیە جند و فریشتە بەمە چی ؟

مەیخانەیەکم نیشان دە ، ئەوسا دنیا :

مزگەوتە هەمووی ، دێر و کەنشتە، بەمە چی ؟

146

یان دەچمە بەهەشت هۆری لە دەورەم کۆ بێ

یان ئاگرە جێگەم بە چزە و بۆسۆ بێ

جوانێک و مەی و نەی و بەهارێک بۆ من

چیم ناگەرەکە ، قەرزی بەهەشت بۆ تۆ بێ

147

دلبەر کە بمان داتێ مەیێک و ماچێ

بەرماڵ و ڕدێن بە توونی ئاگر داچێ

دڵتەڕ لە جەهەندەمابێ ، سا دەرکی بەهەشت

گیراوە بە قوڕ تازە کەسی تێ ناچێ

148

ئۆخەی کە نەما باوی خەیاڵی خاوی

مەیگێڕێ دەبینمەوە بە بادەی ئاڵی

گێرەی ڕەمەزان بەربوو ، ئەوا جێژن هات

دەم بێنی لە دەم گا و کەران ڕاماڵی

149

مەیگێڕ لەمە بڕوانە بە سیلەی چاوێ

ڕابردوو ، نەهاتوو ، لە سەرت دەرباوێ

تاکەی خەمی زوو کۆچ دەکەم و دێر هاتم ؟

مەی تێکە وەخۆین درەنگ و زووی پێ ناوێ

150

مەیخۆرەوەکان دە وەرن و ساز دەین کۆڕێ

مەیگێڕ وەرە با دەفری شەراب هەڵچۆڕێ

دەیزانی خودا ڕۆژی بەرێ ، مەیخۆرین

تێکی مەدە ، زانستی خودا ناگۆڕێ

151

مەی خۆرەوە نی و لە ئێمە هاتوویە گەمەی

خۆشت بە دزی هەزار دزی و حیزی دەکەی ؟

فیزمان بە سەرا لێ مەدە مەستی ناکەی

هەر کارێ دەکەی هەزار کەڕەت خۆزگە بە مەی

152

جوانی بە پەلە و بەبێ نەوەستان ڕۆیی

ڕۆژگاری ژیان وەک شەوی مەستان ڕۆیی

ئەم ژینە کە هەر دەمێکی دنیای دێنا

داخم کە بەبێهوودە لە دەستمان ڕۆیی

153

زستانی ژیانە وا قەلی مەرگە قڕی

پیری مڵەیەک بوو ڕەگی لاویمی بڕی

باڵداری جوانیم لە لکی ئاواتم

هاوارە لەمن چ زوو بە زوو نیشت و فڕی

154

ڕابرد تەمەنم هەموو بە نافەرمانی

نەینووکی دڵم لە چەوتی ژەنگی هانی

هێشتا بە هومێدی بەزەییم چون هەرگیز

پێم وا نەبوو دوانی ، هەر بە تاکم زانی

155

فەرمووتە عەزابم هەیە ترسو لێ بێ

لەم گفتە دەبێ ئەوی بترسێ کێ بێ ؟

تۆ ڕەحمەتی، لە کوێ بی ، عەزاب بێکارە

ئەو جێیە کە بێ تۆیە دەبێ لە کوێ بێ ؟

156

چاوم کە بە گریانەوە بوو ، یار تاوێ

دەیڕوانی لە ئەشکی من بە گۆشەی چاوێ

بەم چاکەیە لە نیازی گەیشتم کە دەڵێ :

تۆ چاکە بکە و بیبە دە ئاوی هاوێ

157

بوولێڵە کە هات ، مەپرسە کەنگێی ساڵە

مەی فڕکە لە خورێنی بە تاس ، بە پیاڵە

شێخ وازی لە هەنگوێن و گەزۆیە و من مەی

مەی تاڵە دەبێ هەق بێ ، دەڵێن : هەق تاڵە

158

شێخ ویستی لە دەردی یار و مەی چا بمەوە

بۆ ژینی لە پاش مەرگ ئەشی پا بمەوە

نازانێ کە بۆچ هۆگری یار و بادەم ؟

پێم خۆشە لە حەشریش دەگەڵی ڕابمەوە

159

گۆیا لە بەهەشت مشە و فشەی خۆراکە

هوری و کوڕ و هەنگوین و شەڕابی پاکە

بۆم تێکە بەیادی کۆنە قەرزان مەیگێڕ

ئەم دەنگی دەهۆڵە تا لە دوور بێ خۆشە

160

لێم بۆتە مەتەڵ : بەهەشتە، جێگەی حوورە

هەنگوێن و کەرە و شیر و مەی و کافوورە

با ئێمە بە مەی لێرە بەهەشتێ ساز دەین

تا پیاوی هەژار دەگاتە بەغدا ، دوورە

161

شووشەی مەیەکەت بۆچی ڕژاندم خوایە ؟

وەک شووشە، نەشە و دڵت شکاندم خوایە ؟

مەیخۆرە منم کەچی یەکی تر دەگرێ !

بمبوورە لە پەردە دا گەیاندم خوایە

162

دنیایە لە(کەو) دە ، بێ گوناهێکی نیە

کەس بێ هەڵە نەژیاوە لە سەر ئەم زەوییە

من کردە خراپ و تۆش خراپەم توش کەی

جیاوازی لە نێوان من و تۆ ، خوایە چی یە ؟

163

بەخشین ، لە گوناە و هەڵە چاو پۆشینە

تۆ چۆن هەڕەشەت بە ئاگری پڕ تینە

بم بەخشی بە نوێژانەوە کەسمان لە کەسە

بە گوناهەوە بم بەخشە دەڵێم بەخشینە

164

مەیخۆر کە نەبن کاول دەبن مەیخانە

خوێنی دە هەزار تۆبە لە گەردنمانە

بەخشین چ دەکا ئەگەر گوناهبار نەبێ ؟

لە گوناهەوە بەخشین و بەزەی خوا جوانە

165

هەر ڕێیە بڕیم گشتی هەڵە و لاڕێیە

وا دێمە پەنات باری گوناهم پێیە

بم بەیتە بەهەشت ئەگەر بە نوێژ و ڕۆژوو

سەودایە ، ئیتر بەخششەکەت لە کوئیە ؟

166

کێ ڕۆژی بەرێ قوڕی منی شێلاوە ؟

کوڵکە و مەرەزم بە کام تەشی ڕێسراوە ؟

کارم کە یەکی نەگرت و لێم ئاڵۆزا

سووچم چییە؟ لای خۆتەوە هەڵپێچراوە

167

ئەی تەکیەنشین شێخی بە سۆرە و تۆرە

پێت وا نەبێ هەر مەستی یە ، کارم زۆرە

من خوێنی ترێ دەمژم و تۆ خوێنی هەژار

جوابم دەرەوە کێیە پتر خوێن خۆرە ؟!

168

دەروێش وەرە ئەم حاو و حوەت بێ خێرە

دەم بەستەی و تۆزاوی وەکوو گاگێرە

خوا چاوی لە دەستت نییە ڕۆژووی بدەیەی

ژیانێکی کە پێی داوی بە مەی بسپێرە

169

دنیا به دەسی دەسته کەر و گاییکه
هەر جاشەکەرە: وەزیر و پاشاییکه
دیندار به کەسێ دەڵێن نەزان و گێژە
هەرکەس که دەڵێن کافرە زاناییکه

170

خوێنتاڵی مەلا ! به ڕیش و پەشم و جبەوە
ئەمڕۆشت له دەست دەچێ به بیری سبەوە
زۆر وشکی دەبی به دەستەچیلەی ئاگر
فەرموو وەرە مەیخانه دەمێ تەڕ ببەوە

171

وا چاخی گوڵه و دار و دەوەن گوڵ پۆشه
دەرویش وەرە بەر! وەرگرە مەی بینۆشه
بڕوانه له گوڵ به ئەقڵی تۆ پێ دەکەنێ
بۆ بیری جەهەندەم ، دڵ و ڕووت ناخۆشه

172

هەر کەس که تەواوە ناتەواوی ماڵه
کێ خێوی کوڵاو و کاڵه بۆ خۆی کاڵه
خوێنتاڵه هەتا مڵان له ناو شیرنایی
کێ ڕووگەش و خوێن شیرنه ژینی تاڵه

173

خوێنتاڵت دەوێ؟ ئێسکی گرانت گەرەکه ؟
بۆ تەکیه بچۆ که دەرد و ژانت گەرەکه
مەیخانەیه جێی لێو بەبزە و ڕووخۆشان
مەیگێڕێ ببینه گەر ژیانت گەرەکه

174

خاییام که سەرت گەرمه به مەی دڵخۆش به
دەس لەملی کچۆڵەیەک دەکەی دڵخۆش به
دوا ڕۆژی هەموو شتێک نەبوونه و چوونه
وای دابنێ هەر نەبووی ، که هەی دڵخۆش به

175

گاییکه له عاسمان و ناوی کۆیه
گاییکه دەڵێن هەڵگەر هەرد و بۆیه
سەیری کەرەگەل بکەی له ناو ئەم جووته
گەر ژیر و بەبیری سەیری خۆش بۆ تۆیه

176

ڕۆیین و زەمان پەشێو و ئاڵۆزاوە
سەد گەوهەر و دوڕ یەکێکی لێ نەسماوە
داخی به دڵم هەزار وشه و بیری چاک
کەر بوونەته لەمپەر و نەبێژراو ماوە

177

ئەی خوایە لە کارت سەری زانا گێژە

شیرنایی دەنێ یە دەم ؛ دەڵێی مەی چێژە

خۆت جوانی دروست دەکەی ، دەڵێی مەی بینە

پیاڵێکی پڕاوە، لاری کە و مەیڕێژە

178

دیم پیرێ لە مەیخانە سەری دەخولاوە

ناترسی ؟ وتم ، کە بمری ؟ چت بۆم ماوە؟!

فەرمووی وەرە پێداکە، گەلێ وەک من و تۆ

ڕۆیشتن و کەس نەهاتەوە لەو لاوە

179

لەم ڕێگە درێژە کە مەرگی ناوە

کێ هاتەوە باس و خەبەری هێناوە ؟

وەستان لە دوو ڕێیانی نیازی پڕ و پووچ

بێهوودەیە ، هەرچی چوو نەهاتە دواوە

180

خشت پێژی هەتا کەنگێ بە سەر دەریاوە

ئاخ چەندە ڕقم لە بت پەرس هەڵساوە!

کابرای کە دەڵێ دەچتە جەهەندەم خەییام

چۆن زانی؟ چ دێوێک خەبەری پێ داوە !؟

181

دوو ڕوویی بەسە ، ڕوو دەکەمە مەیخانە

ئەم ڕیشی سپی بە مەی بڕەنگێ جوانە

پێوانی تەمەن گەیشتە حەفتا تا کەی

خۆم هەر وەکوو هەم نیشان نەدەم ، شێتانە ؟

182

مەی تێکە ! هەرایە ! پێم دەڵێن بێ دینە

چۆن ڕەنگی بەرم ؟ پەڕۆم لە هەش دا شینە

بەرماڵە گوناهبارەکەشم وا شڕ بوو

هەڵناگرێ تەقەڵ بە بارێ بیکەین پینە

183

مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە دڵم زۆر تەنگە

کێ باشە ؟ هەموو کەس دە ڕوو و سەد ڕەنگە !

با مەی بپەرستین و ئیتر واز بێنین

تا وابێ موسڵمانەتی شەرم و نەنگە

184

مەیگێڕ بە سەرت پردی سیڕاتیش کەڵەکە

سەیرانی بەهەشت سەیری دوو چاوی بەڵەکە

زۆرم لە خودا ویست و کەمیشی نەگەیی

هەر تۆبەیە دەمداتێ ئەویش نەم گەرەکە

185

خۆ دوورە کتێب بگرە ، گەمەێ منداڵە
ژیر بیری لە سەر شەڕاب و لێوی ئاڵە
هوشت بێ هەتا خوێنی نەڕژتووی گەردوون
تۆ خوێنی کچی ڕەزان بڕێژە پیاڵە

186

تازەم کە بە کەونە مەی ، جیهانیش کەونە
زۆر لاش و سەری تێوە درا ئەم تەونە
چۆن هاتی؟ چلۆن دەچی ؟ چلۆن بووی و دەبی ؟
خەو دات نەگرێ وەکوو خەیاڵ و خەونە

187

لەم بیرە کە چین نهێنی پشتی پەردە
هەر بیرەوەرێ کاس و بەداخ و دەردە
ئەفسانەیەکی دوور و درێژ و بێ بن
دەستێ بەرە بۆ پیاڵە ، دەست لەو بەردە

188

چم بیستووە لەم جیهانە یان چم دیوە
زانیومە چییە ، هیچ نەبێ نیوە و نیوە
مردن چیە؟ هەرچی دەکەم و دەکرێنم
شێواوم و سەر نابەمە دەر لەو شیوە

189

لەم هاتنە بێهوودەیە بیرم شاشە
سەرباری خەمان بیر و خەمی ئەولاشە
مەیگێڕ وەرە قۆڵ هەڵکە گڵێنەت بێنە
خەم چڵکی دڵە ، بە مەی بشۆرین باشە

190

بێ دلبەر و مەی تەمەن بەسەر چوون هیچە
بێ ڕەنگی مەی و دەنگی بلور ، بوون هیچە
ئازا و بە دڵخۆشی بژی چەند ڕۆژێک
ڕابوێرە ، لە هیچ بیر مەکەوە ، گەردوون هیچە

191

مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە ئەوا نیوە شەوە
بەس بیرێ لە مزگەوت و کەنشتان بکەوە
دڵتەنگی جەهەندەمی و بە ئاواتی بەهەشت؟
دایناوە خودا کوێندەری. بەس لێکی دەوە

192

دڵتەنگی مەرگ نابێ ئەوەی لێزانە
ئەم مانەوەمان وچانی ڕاگوێزانە
تێر سەیری گوڵت نەکردووە بوویتەوە گڵ
لە شوێن گوڵە نەورۆزە گەڵاڕێزانە

193

زستانە هەتا ڕوو دەکەمە مەیخانە

هەر لاسکی گوڵە و لە دەوری ئاگردانە

وەدیارە نەیاری جوان و ڕووخۆشە جیهان

تۆڵەی دەمی پێکەنینە ئەم سووتانە !!

194

ئەم هاتن و چوونی ئێمە چی لەدوایە؟

کێی وا هەیە لەم گلۆڵە هەڵکا تایە؟

ئەو لاشە هەموو دەکەونە ئاورگی نەمان

سووتمانی وەهام نەدیوە ، دووکەڵ نایە !

195

هەرچێکی هەڵێ ، بەشی لە ئاوا بوونە

سەرکەوتنی هەوراز و بەرەوژێر چوونە

شین بووی لە زەوی ، پێ دەگەی و دەت هێڕێ

ئاشێڕە خودا و ئاشەکەشی گەردوونە

196

ئەم کۆنە سەراوپەردە کە دنیای ناوە

شایی لە بەرێک ، شینە لە پێنسەد لاوە

ئەم خوانچەیە بەرماوی هەزار جەمشیدە

گۆڕە و گەلێ بارامی تیا نێژراوە

197

هەر بێنە و بەرە و ، هەڵخول و هاتوچۆیە

گوێ هەڵخە هەموو دەنگی بژی و ڕۆڕۆیە

خەرمانی ژیانە سوورە ، گەردوون سەرکار

ڕۆکردن و پێوانی مەیە لەو کۆیە

198

هەر خاکێ هەیە خۆڵی لەشی یارانە

هەر چاو و دڵی دلبەر و دڵدارانە

وەک ئاو کە هەور خۆڵ و گڵیش هەڵبگرێ

تا ڕۆژی حەشر تەوژمی خوێن بارانە

199

ئەی خوایە چ بێوەفایە ئەم دنیایە

دەرد و ڕک و کینە گشتی هەر لەو ڕایە

بڕوانی لە ناو دڵی ڕەشی خاکی ڕەشا

زۆر گەوهەری تێدایە کە نرخی نایە

200

خاکێ کە لە ژێر پێ و پەلی شوانانە

سنگ و مەمک و کوڵم و دەمی جوانانە

هەر خشتێ لە کام قوژبنی دیوارێکە

یان شانی وەزیر یان سەری سوڵتانە

201

هەر سەوزە کە تازە لە دەم ئاوێ ڕواوە

وەک تازە خەتێ لە لێوی لاوێ ڕواوە

هەنگاوێ لەسەر شینکە بەپارێز دانێ

ئەو شینکە لە خاکی مەستەچاوێ ڕواوە

202

بۆ ئاوی شەوێ گۆزە شکاوێک لامە

فرمێسکی وشک نابنەوە بێ ئارامە

کەللەی سەری شا و دەست و پەلی دەروێشە

تێکەڵ بووە نازاندرێ کامەی کامە ؟!

203

ئەم گۆزە کە جێ ئاوی کرێکارێکە

چاو و دڵی چەند وەزیر و خونکارێکە

هەر پیاڵە مەیەک بە دەستی سەرخۆشێکە

کەللەی سەر و مێشکی ژیر و وشیارێکە

204

ئەم بادەیە گیانە چۆتە لاشەی پیاڵە

وەک من بە ڕواڵە جوان و ، ژینی تاڵە

ئەم شووشەیەی کە تۆ دەڵێی پێدەکەنێ

فرمێسکی هەژارانە لە خوێن دارماڵە

205

گەردوون مەیەکەی مەرگە ، جیهان مەیخانە

دەرخواردی دەدا هەرکەسێ لێی میوانە

بینۆشە بە ڕووی خۆشەوە گەر نۆرەت هات

جەژنێکە شەپۆڕێکی دەگەڵ یارانە

206

تا باخی گوڵی بەخت و جوانیت لەبەرە

سەرخۆش بە ، دڵت خۆش کە ، چ وەختی کەسەرە ؟

ئەو ڕۆژێ لە دەس دەچێ وەگیر نایەتەوە

چەپ گەردی زەمانە دوژمنی قەستەسەرە

207

پێشی من و تۆش ڕۆژ و شەوێک بوون ، کاکە

گەردوون لە گەڕانا بوو وەکوو ئێستاکە

لەم سەر زەوییە لە هەر جێ پێ وەگوێزی

خۆڵ و گڵی چەند چاو و دڵە ، ئەو خاکە

208

بیر کەم بتەنە ، ڕایەڵەکەت بێ پۆیە

مەی ڕۆکە لە کووپە ، چ ڕەوای ڕۆڕۆیە

ئەمڕۆ کە بە فیز و قۆزی ، سۆزی تۆزی

با بردەڵە ! پێت وابوو جیهان بۆ تۆیە ؟!

209

بایی مەبە بە ژیان و کەمیَ ڕامێنە

زۆری وەکوو تۆ ئێستە سەتی لە شوێنە

دڵخۆش بە هەتا ماوی ، مەرگ وا لە کەمین

تا تۆش نەڕفێنراوی بەشت بڕفێنە

210

بێهوودەیە بەس لە سەر مە خۆ بنوێنە

بگرە و بکوژە ، کۆ کەرەوە و بستێنە !

سەرکاری مەرگ گەلیَ لە تۆ زۆردارتر

دەتکاتە سەر و ، دەڵیَ : بەشی من بێنە !

211

دەرد و خەمی من کە هێشتە نەبڕاوەتەوە

خۆشی تۆ کە دەنگی لە جیهان داوەتەوە

هەر دووکی دەچیَ ، نە ئەو دەمێنێت و نە ئەم

گەردوون لە گەڕە و هەزار تەڵەی ناوەتەوە

212

دنیات بە خەیاڵی خۆ لە توربێن ناوە

زێڕت هەیە ، عەرزت هەیە دێمە و ئاوە

ئەو ڕۆژی مەرگ سەرت دەدا سەر بە سەرین

هەر دووگەزە خاک و تۆپێک جاوە

213

خۆ بەس بدە خەو کە هۆش و بیرت پێەوە

ڕابوێرە ژیان بە مەی ئەگەر ڕۆژ و شەوە

مردن کە برای گەورەیە بۆ خەو هەر دێت

ئەو کاتە لە ناو نوێنی گڵا تێر بخەوە

214

هەر دەرد و کوڵ و ژانە ژیانی ناوە

تۆ بەفری گەلاوێژ و مەرگ وەک تاوە

ئەو تاوە تیا ماوی مەتاوێوە بە خەم

کوا ئاوی تریَ ؟ هێمی جیهانیش ئاوە

215

ڕاستت دەویَ کاکە؟ لێم ببیسی چاکە

جوانێکی پەیاکە ، بادەیەک پێداکە

خوا کاری جیهانی کرد و لێی بۆوە ئیتر

لە سمێڵی من و ڕیشی تۆ بیَ باکە

216

ئەم بوون و ژیانەی هەیە چۆن ڕووی داوە؟

ئەنجامی چیە و بۆچیە ، چی بە دواوە ؟

هیچ کەس نەبووە و نیشە بە ڕاست بیزانیَ

هەرکەس بە خەیاڵ شتێکی بۆ هەڵداوە

217

لەم جەغزە کە شوێنی هاتوچۆی هەموانە

بێ ژێر و سەرە و دوور لە پوان و سوانە

کێ زانی لە کوێوە هاتووە و کێوە دەچێ

هۆزان و نەزان وەک یەکە: سەرگەردانە !

218

هەوساری بە دەس خۆتە خراپە و چاکە

هۆی خۆیەتی هەرکەس گەشە ، یان خەمناکە

بێچارە ترە لە تۆ هەزار جار گەردوون

بەس سووچ و هەڵەت لە سوکری گەردوون ڕاکە

219

چاوم لە لکی هومێدە بۆم دانایە

ئەی خۆزگە کە داش دەهات بەری هەبوایە

زیندانە ژیانم دەرەتان نابینم

ئاڵۆز و گرێ پوچکەیە ئەو هەودایە

220

چاوبەستی فەلەک دەستی بڕیم کوێرانە

خستمیە جەهەندەمێک و ناوی ژیانە

دەردی مە ، ئەگەر نەهاتووان بیزانن

ڕوو ناکەنە ئەم خەیمە شڕەی خەم خانە

221

بارانە دڵۆپێکی ڕژا دەریاوە

خۆڵێکە گەڕ و خولیە لە بەر دەم باوە

ئەم هاتنی ناو ژیان و چوونەت چۆنە ؟

مێشوولەیەک و تۆزێ گەڕا و ، گەڕیاوە

222

وا باشە پەنا بەرینە بەر مەیخانە

حەفتا و دوو میللەت بەمەچی شەڕیانە ؟

کەوتوونە بیابانی نەزانی ، بێ ڕێ

کوێرن ، لە شەوی ڕەشان و خۆ لێکدانە !

223

هەر کارێ دەکەم ڕۆژی بەرێ نووسراوە

بۆ چاک و خراپ خوا قەڵەمی لێ داوە

پرسیار و گوناهی کردەوەم بۆ لە منە

نووسراوە ، دەبێ بیکەم ؛ ئیتر چی ماوە ؟

224

گەردوون چتە ؟ کێ بێ فەڕە ڕووت لێ ناوە

تێر و تەسەلە و بەرێکی پڕ لە دراوە

بێ شێو سەر ئەنێنەوە هەزاران زانا

بم بوورە ئەگەرچی پیری ، بیرت خاوە

225

گەردوونی چەوێڵ هەر بە چەپی سووڕاوە

هەربۆیە ئەوی ڕاستە تیا داماوە

بڕوانە لە هاواڵەتی شووشە و پیاڵە

خوێن کەوتە نێوانیان و لێو بە لێو چەسپاوە

226

مەیگێڕ وەرە ئەم هۆشە بەکارم نایە

مردن ڕەشەبایێکە ، ژیانم کایە

بۆم تێکە لە گۆزەی مەیەکەت ، هاکا دیت

گۆزێک لە گڵی منیش لەناو کڵ دایە

227

خوێناڵە خەم و دوژمنە ، خۆی لێ لادە !

خۆشی لە کەسێک لێو بە بزە و دڵشادە

مەیگێڕ وەرە هەر ڕەنجێ لە دنیا کێشام

بەر بادە ! دەسا بمگەیە خۆت و بادە

228

کێ ڕەنجی ژیان دەکێشێ ئازایە کوڕە

بارانی لە زیندانی سەدەف دایە ، دوڕە

پیاو بۆ خۆ بمێنێ ماڵی دنیاشی دەبێ

پێوانە هەلێک بەتاڵە زۆر جاری پڕە

229

زێڕ گەرچی نە سەرمەیانی پیاوی ژیرە

بێ دراو و هەژار لە سەر زەوی یەخسیرە

دەس تەنگی یە وا وەنەوشە ملخوار و کزە

گوڵ پێدەکەنێ ، لە باخەڵی دا لیرە

230

گوڵ یاخە دەکاتەوە بەرامبەر بە شنە

بولبول دڵی خۆشە کەوتۆتە ئاواز و قنە

تا تۆش و گوڵیش نەبوونە تۆزی بەر با

مەی بێنە لە گوڵزارێ بخەین بار و بنە

231

نازدارە بەهارە ، سەوزەیە ، دەم ئاوە

کوا دەفر و پیاڵە مەی ؟ دڵم تەنگاوە

گەردوون گەلێ وەک تۆ و منی سەد جار سەد جار

بە پیاڵە دروست کرد و لە بەردی داوە

232

چاوجوان وەرە لام، بە خەم بڵێ بەو لاوە

لێم هاڵێ هەتا داوی تەمەن نەپساوە

نەورۆزە چەمەن سەوزە دەمێ سەرخۆش بین

تا سەوزە لە سەر گۆڕەکەمان نەڕواوە !

233

پەنجەی گوڵی ڕوومەت گوڵەکەم ، گوڵ چینە ؟!

پەرژینی بە گوڵ: گوڵ لە گوڵم پەرژینە

تا شینکە لە گۆڕە با بە یەکتر شاد بین

داخوا چ دەمێ لە دەوری گۆڕمان شینە !؟

234

بۆ دەردی دەروون و کوڵی دڵ مەی چاکە

هەر کووپە مەیە لە سەر زەوی دڵ پاکە

لافاوی خەم و کەسەر کە دەوری لێ دای

مەیخانە: گەمێی نووحە ، بەلەز بۆی ڕاکە

235

مەی بیرەوەری چاخی جوانی خۆمە

هاوڕاز و گلەی ڕۆژ و شەوانی خۆمە

ئاڵە وەکوو چاوەکەم لە دووری یاران

تاڵە و بەلەزەت وەکوو ژیانی خۆمە

236

مردووی بەرە مەیخانە ڕوحی تێدایە

ئەو بۆنی لە مەی دێ نەفەسی عیسایە

دەرخۆنە کە دەخرێتە سەری کووپەی مەی

تاجی سەری سەد کاوس و جەم هێژایە

237

مەیگێڕ وەرە دەس مەگێڕەوە مەی بێنە

مەی ژینە لە ناو لەش و لە ڕەگدا خوێنە

کێ دیتی شتێک لە ئاگر و ئاویشە ؟

مەی ئاوی ژیانی مەیە ، خەم سووتێنە

238

خۆڵی لەشەکەم بە تایبەتی خڕکەنەوە

مەی لێ بدەن و باشی تەڕ و بڕ کەنەوە

خشتێکی بپێژن لەمە ، بەڵکوو جارێک

مەیخانە کەلێنێکی بەمن پڕ کەنەوە

239

چیتە لە گەڵ ئەم جیهانە کەوتوویە ملە ؟

بایی ، کە دەڵێن بەختەوەرە و جێگە زلە ؟

کەم پاڵ دەوە ، ڕەشماڵی لەشت تێک دەتەپێ

ئەستوندەکی کرمۆڵە پەت و سنگی شلە

240

ڕامان و کزی بەسە ، وەرە مەی تێکە

وەبزانە هەموو کاری جیهانت ڕێکە

خۆت دانێ لە سەر پەلکە گوڵێک ئاونگی

مەرگت بە گزنگێکە ، تەمەن تاوێکە

241

لەم خانە دوو دەرگانە کە پێت تێ ناوە
هاتووی بە پەلە و دەچیە دەرێ لەو لاوە
ژینت بە خەفەت بارییە مەرگیش سەربار
پێت وایە نەدۆڕاوی؟ خەیاڵت خاوە

242

بش بووبێ وەفا ، ئێستە وەجاخی کوێرە
کێ ڕاستە لەوانی دیوتە؟ یەک بژمێرە
هەر کووپە مەیە هەواڵی دڵپاکە و بەس
بێ فێڵە، مەترسە! خۆتی پێ بسپێرە

243

مەیخانە دەگەڵ هەمدڵ و هەمدەم خۆشە
دەم بۆ دەم و دەستێ بەری بۆ مەم خۆشە
زگ کووپە نییە ، لە مەی جمەی بێ دەم و ژەم
بۆ لەمپەری خەم ، دەم دەم و کەم کەم خۆشە

244

دۆستێکی بەڕاستی خەمڕەوێنمانە ، مەیە
ئیتر هەموو دۆستایەتی دنیا گەمەیە
چاخی گوڵ و یارێکی گوڵندام و مەیەک
ڕابوێری بە دڵ دەمێک ، ژیان هەر ئەمەیە

245

حەیفم لە دڵێ دێ کە بەبێ سووتمانە
دڵداری تیا نەکردووە هێلانە
هەر ڕۆژێ کە بێ دلبەر و بێ دڵداری
بێ نرخە پڕ و پووچە زیانی ژیانە

246

پشکووتووە گوڵ ، چ دیمەنی شەنگی هەیە
مەیگێڕ وەرە بۆم تێکە ، دڵم ژەنگی هەیە
بەس بۆم بڵێ چیرۆکی بەهەشت و هۆری
خێو و جنە ، ڕەنگی نیە هەر دەنگی هەیە

247

وا جێژنی بەراتە و شەوی ڕۆزی دانە
سەرکاری خودا گەرمی گەز و پێوانە
مەیگێڕ بەشی من وەرگرە خۆم سەرخۆشم
تا ڕۆژی مەرگ جێگەمە ئەم مەیخانە

248

پیرم و ئەوەتەی لەبیرمە ، ژینم تاڵە
هەر خۆزگە بە پارە و ، گلەیی لەم ساڵە
لەمنت کەوێ مردن دەیەوێم ، های مەیگێڕ
دواکۆچە دەفریام خە دوامین پیاڵە !